

Wa. 40.

DISSERTATIO IN AVGVRALIS IVRIDICA
DE
SOCIETATE MERCATORIA

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
ERNESTO AVGVSTO
DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM,
ANGARIAE ET GVESTPHALIAE RELIQVA
SVMMO TOTIVS CAESAREI EQVITATVS PRAEFECTO, ITI-
DEM LEGIONIS EQVESTRIS PARITER AC PEDESTRI
TRIBVNO CAESAREO

SVB PRAESIDIO
IO. RVDOLPHI ENGAVII, D.
COD. ET NOVELL. P. P. O. CVRIAE PROVINC. ASSESSORIS
SCABIN. COLLEG. SENIORIS ET FAC. IVR. h. t. DECANI
PATRONI ET PRAECEPTORIS SVI PIE DEVENERANDI

PRO LICENTIA
SVMMOS IN VTROQUE IVRE HONORES CONSEQVENDI
AD D. VIII. IVL. A. O. R. MDCCXLVII.

H. L. Q. C.
ERVditorVM EXAMINI PVBLICO SVBICIT
A V C T O R

IOACHIMVS TANCK

LVBEC.

VIENAE LITTERIS SCHILLIANIS.

INCLYTAE
REIPUBLICAE LVBECENSIS
SENATVI SPLENDIDISSIMO

VIRIS
MAGNIFICIS, ILLVSTRIBVS,
GENEROSISSIMIS, PRAENOBILISSIMIS,
CONSVLTISSIMIS, AMPLISSIMIS PRVDEN-
TISSIMISQVE

DOMINIS
DN. CONSVLIBVS
DN. SYNDICO
DN. SENATORIBVS
DN. PROTONOTARIO
DN. SECRETARIIS

MAECENATIBVS AC PATRONIS SVIS
SVMMO PIETATIS CVLTV VENERANDIS

IN-

INAUGVRALEM HANC DISSERTATIONEM
SVMMA ANIMI DEVOTIONE
OFFERT
TANTORVM VIRORVM

Cultor obsequiosissimus
IOACHIMVS TANCK.

§. I.

*S*ocietas mihi dicitur conuentio, quam
duæ pluresue personæ de certo fine
coniunctis uiribus quærendo inierunt.

*Societates
sunt*

§. II.

Itaque pro diuersitate finis unitis uiribus
quærendi non potest non uariare. Sic (1) in *pu-<sup>1) uel publi-
ca uel pri-
uata</sup>*
blicam, qualis est ciuilis, academica, monastica,
equestris sacra &c. & *priuatam*, cuius commatis
est u. c. *metallica a)*, *die Gewerckschaft*, dispe-
fcitur.

a) LEISSER *iur. georg.* III. 24. 73. fqq.

§. III.

Dein (2) uel *licita* est uel *illicita*, prout fa-
luti publicæ prodest uel obest, aut saltem prodesse
<sup>2) uel lici-
ta uel illi-
cita.</sup>

A

uel

uel obeffe uidetur legibus. Itaque illicitam u. c. habeo societatem, quæ pro- & monopolium infert *b*), ufurariam prauitatem sapit *c*), ad alendas concubinas communesue amicas recipiendas* tendit, ad hæc uel illa delicta committenda inuitat, aut, ut annona carior reddatur, efficit *d*).

* Eiusmodi societatem, si fides habenda ERASTO in ep. ad Pellicanum, apud HOTTINGERVM *hiflor. ecclef. To. V. p. 595.* extante, Iulius III. pontifex maximus & Crescentius Card. olim inierunt, atque ui illius omnes meretrices communes habuerunt, communibusque sumtibus aluerunt.

b) R. Imp. 1548. 1577. tit. *die schädlichen Vorkauffe belangend. Colon. de A. 1512. §. Und nachdem &c.* GRASS *de pro- polio iure prohibito.*

c) WERNHER p. V. obf. 224.

d) KLOCK *de ærario lib. I. c. 14, nr. 106, fq.*

§. IV.

*Intra licitas
celebra-
tur
mercatoria,
quæ diui-
ditur*

Inter societates licitas celebratur *mercatoria**, quæ quandoque audit *banse*** *Mascopey****
e) *compagnie Handlung*, atque describi potest duorum pluriumue conuentio de mercibus, numis uel operis, lucri ex negotiatione licita quærendi gratia, in commune conferendis.

*De

* De qua societate in antiquis Germanorum legibus haud quidquam inuenitur; nec hoc silentium miror, siquidem temporibus, quibus istae Leges conditae sunt, uix ea fuit ratio commerciorum in Germania, ut ideo in societatem coire uellent mercatores.

** *Hanse* est uocabulum, uetustioribus Anglis & in Saxonia inferiori degentibus usitatum, quo olim quaelibet societas, dein mercatoria, tam publica quam priuata, denotabatur. STEPH. SKINNERI *etymol. linguae Anglicanae* p. 1. & 3. sub h. u. HENR. SPELMANN *Gloss.* u. *Aufsa* & *Aufen*. SCHILTERI *Glossar.* u. *Ansa* & *Hansa*. Sic in priuilegio Leonis Guthonibus A. 1163. & Philippi Neaportensibus A. 1168. dato *liberorum ab hansa* nomine ueniunt, quibus negotiandi facultas competit, licet nomen ciuitatibus hanseaticis uix dederint. Conf. MICRAELII obs. ad HELMOL-

DI *Chron. Slauor.* §. 13. ap. Per-Illustr. de WESTPHALEN *monum. inedit.* To. III. f. 1918. A quo uocabulo: *Hanse*, multa descendunt alia, ueluti *Hanse Städte* siue urbes ad libertatem commerciorum in regnis exteris coniunctis uiribus tuendam associatae, *Hans Townes* i. e. ciuitates sociatae, ap. SKINNERVM c. libr. h. u. *Hans in Kelder* i. e. socius cellae penariae, *Hanseln*, i. e. in societatem recipere, *hänsefch* ad commercii societatem pertinens, V. SCHOTTEL *de singular.* quibusdam & antiqu. in Germania iuribus c. 26. §. 31. *Hansgrau*, comes uel iudex societatis mercatoriae, qualis Ratisbonae constituitur ui priuilegii a Friderico II. Imp. Ratisbonensibus A. 1230. indulti, quippe in quo haec uerba leguntur: *ciues potestatem habebunt eligendi HANSGRAVIVM, qui disponat & ordinet extra ciuitatem & non intra, ea tantum quae respiciunt negotia mundinarum.* Vid.

KNIPSCHILD *de iuribus & priuilegiis ciuit. imper.* lib. III. c. 43. nr. 19.

*** Etymologia huius uocabuli admodum dubia est. HEINECCIUS *Elem. iur. Germ.* lib. II. §. 407. not.* illud ex *mag. schafftey*, quo ius cognationis denotatur, contractum, atque propterea, quod focii ad instar fratrum esse uideantur, usu receptum habet. Cui ad stipulatur MANTZEL in *select. Rostoch.* fasc. 3. spec. 14. not. 1. simul adiciens, quod nominis *mien Mafschop*, quo Rostochii unus fociorum appellat alterum, illustratio ab idiomate, ui cuius plebs unicum amicum nominet *sien Fründschop*, peti debeat. Iam quidem certum est, quod uocabulum: *mag* cognatum, siue illum, quem uel communis utilitas uel fors aut delectatio in unam societatem amicitiamue combinauit, & *mag. schafft* cognationem denotet, nec inuitata sint uocabula *Schwerd - Spill - Nagel - Magen*;

tamen Heinecciana deriuatio mihi displicet, quoniam 1) non memini me legere, nomen *Mag. schafftey* societati mercatoriae tribui, & 2) Germanis usitatum fuisse, adhibitis terminationibus, uocabula, quae terminanda erant, adeo obscurare, ut ab aliis discerni nequeant; quod certe hic factum fuisset, quum sublatis terminationibus *scop*, *ey*, sola syllaba *ma*, qua neque cognatus neque alius denotatur, unice remaneat. Me quidem iudice a *mas* & *scop*, quorum illud mensuram siue normam metiendi, hoc uero *consortium* denotat, deriuandum est. Sic cognoscere licebit causam, cur plerumque tabernariam mercatorum societatem significauerit, & adhuc significet hodie; iidem, cur cum duplicata littera *s*. scriptum fuerit, & alibi scribatur.

e) *Der Graffschaft Hobenlobe gemeinsames Land-Recht* p. III. tit. 9. *Ius Lubec.* lib. III. tit. 9.

§. V.

§. V.

Quid? quod pro diuerso genere negotiatio-^{1) in ter-}
 nis, unde lucrum quæritur, uariat societas merca-^{restrem}
 toria. Iam quum negotiatio sit uel *εμπορικη*,
 quæ inter gentes disfitas intercedit, uel *καπηλι-*
κη siue tabernaria, atque illa iterum in *ναυικλησιαν*
 & *φορτηγιαν* diuidatur: apparet ratio, cur socie-
 tas mercatoria quibusdam uel *grossa* uel *taberna-*
ria, illaque iterum uel *terrestris* uel *maritima* f)
 esse dicatur.

f) IOH. MARQVARD *merciorum singulari* lib. II.
de iure mercatorum & *com-* c. II. nr. 3.

§. VI.

Per *maritimam* intelligimus eam, quæ ne-^{maritimam,}
 gotiationis in mari exercendæ intuitu celebrata
 est, neutiqum uero illam, cuius obiectum est
 mutua contra piratas defensio g), atque nomine
 illo: *Admiralschöp*, *Admiralschaft* * uocatur.

* De quo nomine uid. LOC-^{maritimo Hanseatico}; de ra-
 CENIUS *de iure maritimo* libr. tione uero naues sociales, &
 II. cap. 2. *Hanse - Städtische* ea quæ in illis deprehendun-
Schifs - Ordnung, tit. II. VII. tur, æstimandi, ut hoc uel il-
 quam fistit & illustrat REI- lo infortunio eueniente, a quo-
 NOLDVS KÜRICKE *in iure* liber, seruata proportionis le-
 ge,

ge, feratur damnum, nonnul- LOCCENIVS c. l. §. 7.
la tradunt STYPMANN *de iure* g) STRVV. *decif. Sabbath.*
marit. c. XI. nr. 52. fq. IOH. c. XI. *decif.* 17.

§. VII.

2) in gene-
ralem &
singularem

Utraque (2) in *generalem* & *singularem* di-
uiditur, prout ea ad omnem aut ad certam quan-
dam negotiationem * exercendam tendit.

* *Uniuersalem*, quæ ad omnia modo, licet *I. Lubec.* p. III.
omnino bona, præsentia & tit. 9. a 5. sit probata, tamen
futura, dirigitur, quæ sit ea lubens prætereo, quum sit ra-
sint aut quærenda quo uelint risfima.

§. VIII.

3) ex ment-
re Sauary
in

Denique celebris ille SAVARY societatem
negotiatoriam diuidit (3) in *collectiuam*, eam,
quæ uulgo dicitur *en Commandite*, & *momenta-*
neam b).

b) *Parer.* 65. ap. MARPER- *die Kaufmanschaft betreffend-*
GERVM *im Vorrath unter-* *de Vorfälle, eingeholten Re-*
terschiedener, über allerhand, Sponsorum p. 217.

§. IX.

collectiuam

Collectiua dicitur, cuius leges iubent, for-
tem ab omnibus conferri sociis, eorumque, qui
contulerunt fortem, nomina ad unum omnia in
lit-

litteris, societatis nomine exaratis, exprimi, hoc fere modo: *Dietz, Gebhard und Meuius*, uel *Dietz, Gebhard, Meuius in Compagnie*.

§. X.

Societas en commandite dicitur (1) quando ^{en commandite et} unus sociorum sortem alter operas confert, hique proprio nomine negotiatur, atque contractuum formulis suum, minime uero societatis nomen subscribit*; (2) quando mercatores diuersis in locis habitantes sibi inuicem merces mittunt, hac tamen sub lege, ut quilibet suo negotietur nomine.

* Qui negotiatur, audit quandoque *complimentarius*, *Nabmenträger*.

§. XI.

Quodsi mercatores de lucro, ex certarum ^{momentanée} coëmtarum mercium uenditione quaerendo, inter se diuidendo conuenerint, societatem, cui nomen est: *momentanée*, *anonyme*, atque, ex quorundam sententia, *Compte en participation*, contraxisse dicuntur.

§. XII.

§. XII.

De societate mercatoria notari debent sequentia:

- I. Eam solo consensu perfici, atque
- II. iubere, illa adhiberi media, sine quibus lucrum quaestuarium obtineri nequeat, nec
- III. subsistere sine communionem lucri, quod
- IV. ex negotiatione licita, cuius intuitu contracta est societas, provenit.
- V. Socios singulari amicitia sibi inuicem iunctos esse debere.

§. XIII.

*Societas,
qua consensu
perficitur,
&*

Ex primo (§. pr. I.) sequitur, ut (1) societas mercatoria (*a*) & uerbis & factis* *i*), (*b*) uel pure uel sub certis legibus, (*c*) ad tempus modo certum modo incertum *k*), (*d*) tam simpliciter quam addita quadam poena conuentionali *l*), (*e*) a praesente non minus quam per internuntium, queat celebrari; (2) ut proprie socii dici nequeant, quos fortuna & casus, non consensus
con-

coniunxit, quales sunt coheredes, collegatarii &c. *m*).

* Hinc aliqui societatem mercatoriam in *expressam* & *tacitam* diuidunt, quarum hæc ex illis actibus, qui citra ius societatis uix solent fieri, colligitur, utpote ex eo, quod diuerforum merces communi signo notatæ, & libri rationum super earum negotiatione confecti communi titulo insigniti fuerint, aut literæ mercatoriæ ita conscriptæ, ut earum conditor suum alteriusque nomen, nulla mandati mentione facta, subscripserit. HERTIVS *de societate facta constituta* §. 10. GABR. MVDAEVS ad L. 31. sq. π. pro Socio. CARPZOV. lib. V. resp. 21. nr. 16. sq. LEYSER sp. 184. m. 1.

** Societas & rerum communio haud parum differunt. Etenim (1) societas uel expresso uel tacito, rerum communio a lege propter æquitatem presumto, consensu nititur, (2) communio, neutri-

quam uero societas, quouis tempore potest dissolui, (3) communio iudicium familiæ heriscundæ aut communi diuidendo, societas uero actionem pro socio progenerat; (4) non quidem actione pro socio, tamen communi diuidendo iudicio tenetur pupillus, furiosus &c. HERTIVS c. d. sect. I. §. 17. Hinc (a) Græci inter *κοινωνία* & *κοινωνία* sollicite distinxerunt, HARMENOPVLO hoc docente lib. III. tit. X. §. 3. (b) doctores communioni nomen societatis uel plane non, uel addito cognomine *fortuite*, *necessariæ*, *impropiæ*, solent tribuere. V. CVIACIVS lib. X. obs. 25. BOCER *Class. 2. disp. 5. th. 2.*

i) l. 4. pr. ff. pro Socio. GERDES *de societate* §. 2. in *Opusc.* Vol. I. p. 875.

k) L. 1. pr. π. cod.

l) L. 41. 42. cod.

m) L. 31. ff. pro Socio.

B

§. XIV.

§. XIV.

*cum quolibet fere
miri potest,*

Ex eodem consequitur (3) ut omnibus, qui consentire, atque merces, numos, operasue, quibus ad negotiationem, quam intendunt, opus est, conferre queunt, neutiquam uero furiosis aut prodigis, quippe quorum nulla uoluntas aut marito, qui communionem omnium bonorum cum uxore sua contraxit, hac inuita n), societatem celebrare liceat. Qua de re quaestionem illam: *An femina societatem mercatoriam contrahere queant?* de qua nonnulli feram contentionis reciprocant, quod ad mercatrices, simpliciter o), quod ad reliquas, si in locis, quibus cura sexus adhuc uiget hodie, curatoris consensum requirant, adfirmandam esse putarem.

n) *Ius Statut. Mindens.* tit. VI, art. 2.

o) SCHULTZENS d. de *femina mercatrice*, c. II, §. 41. seq.

§. XV.

Sic quoque (4) societatem inire potes cum quolibet homine libero, hic & alibi cohabitante, huic aut illi religioni addicto, nisi leges istius prouinciæ, aut statuta istius loci, qua & quo nego-

go-

gotiari intendis, mercatorum extraneorum & diuerſæ religioni addictorum iura reddiderint deteriora.

* Sic u. c. in *Skraa antiqua hânſiſch ſeyn, er ſey gleich wer* & *noua ciuitatis Suſatens. art. er wolle, Gefellſchaft oder Fa-* 95. legitur: *unde unſe Borge- ttoreyen anſtellen. Quæ fere* *ren ſolt auch mit frömbten und eadem leguntur Receſſ. Han-* *uthwendigen Lüden nein Ge- ſeat. de A. 1426. 1440. 1441.* *meinſchop in Kopenſchop hebben,* 1476. ap. MARQVARDVM c. l. *ap. Per- Ill. Dn. DE WEST- II. 5. nr. 18. Vid. Ill. PRAESI-* *PHALEN c. l. To. IV. f. 3090. DIS Elem. Iur. Germ. lib. III.* *Nec minus Iure Lubecenſi lib. §. CX. Cuius diſpoſitionis ra-* *III. tit. 9. art. 2. ſcriptum le- tio ſine dubio illa eſt, ne extra-* *gimus: es ſoll kein hânſiſcher nei ciuium iura & commoda* *mit denenjenigen, welche nicht ſingularia per indirectum par-* *participarent.*

§. XVI.

Denique ex eodem (§. XII, 1.) conſtat (5) ^{non quidem literis} ſocietatem mercatoriam probari quidem, nec tamen indigere, ſcriptura p), niſi de hac ſpecialim conuentum ſit q). Multo minus opus eſt iudiciali illius confirmatione, niſi de hac expreſſe diſponant leges iſtius loci, quo negotiatio exercenda eſt, aut partes ita conuenerint r).

p) *Der Stadt Franckfurth am Mayn erneuerte Reformation p. II. tit. 23. §. 1.*

q) STRVV *decis. Sabbath. p. 499.*

r) SAVARY ap. MARPERGERVM c. l. p. 211.

B 2

§. XVII.

§. XVII.

tamen de-
terminatio-
ne fortis
&
operarum
indiget.

Quandoquidem finis societatis mercatoriae, quoties fors merciumue copia deficit, aut denegantur opera, obtineri nequit; quisque sociorum sortem conferre, operasque praestare debet, & quidem suo tempore modoque congruo (§. XII, 2.). Ne uero huius uel illius fortis collatione, aut uariarum operarum praestatione sibi inuicem impedimento sint in lucris consequendis, utramque fatis, licet non eodem semper modo, determinare solent socii. Sic mox eandem sortem ab unoquoque sociorum conferri, atque operas aequaliter inter eos distribui, mox ab uno magnam sortem, eamque in numis non mercibus consistentem, conferri, ab altero, praeter collationem minoris fortis, operas praestari iubent. Sic quoque diem, quo exordium capiat societas, quoque singulis annis conficiatur inuentarium, & reddantur rationes, statuunt, atque de signo societatis communi, de subscriptione in literis societatis adhibenda &c. conueniunt.

§. XVIII.

§. XVIII.

Illud tamen simul sentias uelim, socium, ad operas societati præstandas obligatum, neque personam institoris, *eines Factors, Nabmen-trügers*, siue pro certa mercede negotiationi cuidam præfecti, proptereaue nec lucrum nec damnum inde proueniens participantis, gerere, neque eundem semper esse, quem uocamus *com-plementarium*, siquidem hic non nisi in societate *en commandite* dicta occurrere solet (§.X).

§. XIX.

Lucrum ex sociali commercio proueniens *Lucrum,* inter socios commune est *s)* (§.XII, 3.). Tan- tum uero abest, ut ea omnia, quæ uni uel alteri sociorum ex causa lucratiua obuenerunt *t)*, aut ex delicto tertii per actionem iniuriarum uel ex L. Aquilia acquisita sunt *u)*, communicentur, ut ne quidem quæstus, quem unus & alter so- ciorum extra sociale commercium fecit, habeatur communis *x)*.

s) VINNIVS qu. 54. cc. f.   *u)* a. L. 52. §. 16. π. cod. Stat.
t) 9. π. pro Socio. Ref. Hamb. II, 10. 7.
Francof. p. II. tit. 23. §. 13.   *x)* *Ius Lubec.* c. I. art. 4.

§. XX.

neutiquam
uero fors,

Sors, prout illius dominium aut usum con-
tulerunt focii, uel sociorum communis uel con-
ferentis propria est. Id quod notare debet de-
cisurus quæstionem: *Cuinam ea pereat?* Sic u. c.
domus, quam quis sub lege societatis quibus-
dam mercatoribus accommodauit, ut in ea ne-
gotientur, manet accommodantis propria, at-
que huic incendio cremata perit; contra fors in
numis consistens, post oblationem societati fa-
ctam perdita, huic perit *x*), siquidem illius do-
minium, a quo periculi pendet ratio, post obla-
tionem commune fuit *y*).

x) a. L. 52. §. 3. *pro Socio.*
cio. 58. §. 1. eod.

y) EYBEN *ad Instit.* disquis.
XVII. obf. I. nr. 17.

§. XXI.

inter socios,
ex æquis
partibus,

Est uero lucrum inter socios ex æquis parti-
bus diuidendum *z*). Quandoquidem uero æquæ
partes dicuntur uel *simpliciter*, pro sociorum nu-
mero, ita ut unus tantum, quantum alter, ac-
cipiat, uel *relate*, habita ratione quantitatis
fortis, uel pluralitatis operarum ob unoquoque
col-

collatæ, ita ut quo maiorem aut minorem fortem quis intulerit, uel quo plures operas præstitit, eo plus aut minus accipiat lucri: inquirendum erit, quænam partes in societate mercatoria dicantur æquæ. Equidem relatam quantitatem attendendam esse cum HARTMANNO PISTORE a), CARPZOVIO b), TELLERO c), STRVVIO d), HVBERO e), aliisque statuerem, quoniam æquitas inter inæquales æqualitatem, uel inter æquales inæqualitatem uix patitur. Quam sententiam quoque pleraque firmant statuta, ex quibus *Hamburgensia, Norimbergensia & Francofurtana* nominare licebit. In istis enim sequentia f): *Wann zween oder mehr in eine Mascopey zusammen treten, ohn alle Vorworte, wie es mit dem Gewinn und Verlust soll gehalten werden, und folgends Streit zwischen ihnen vorkommt: so soll ein jeder des Glücks und Unglücks, nachdem er Geld, Wahre oder Arbeit zu der Gemeinschaft angewandt, proportionem Geometricam, zu genießten haben; in illis uero hæc legitimus g): So aber kein besonderliche Maß oder Anzahl des Gewinns und Verlusts ausgedrucket und*

und bestimmt würde, so soll derselbe nach Anzahl eines jeden Gesellschafters dargelegten Hauptguts, gerechnet und geteilt werden. Denique iure Francofurtensi *b)* ita statutum est: Wann kein Maß noch Anzahl, wie es mit Austheilung des Gewinnes soll gehalten werden, der Gesellschaft Verschreibung einverleibt, daß der Gewinn nach Anzahl jeden Gesellschafters Capital und Hauptguts solle ausgetheilt werden.

- z) §. 1. Inst. de societ. 29. pr.   d) exerc. ad π. XX. th. 30.
 π. pro Socio.   e) pract. ad Inst. c. 1. §. 3.
 a) lib. III. qu. 1. nr. 6.   f) p. II. tit. X. art. 4.
 b) p. II. const. 30. def. 38.   g) Ref. Nor. tit. 18. leg. 1.
 c) d. de diuisione lucri &   h) Ref. Francof. p. II. tit. 23.
 damni inter socios.   §. 3.

§. XXII.

Unde sequitur, ut sociorum ille, qui durante societate partem fortis repetiit, non omne lucrum, quod præteritis annis, ui legis aut pacti, percepit, in posterum exigere queat, sed illius detractionem pro rata diminutæ fortis admittere teneatur *i)*.

- i)* STRVV. decis. Sabbath c. XI. decis. 28.

§. XXIII.

§. XXIII.

Ab æquali illa lucri diuisione nonnunquam pacto recedunt focii. Quod si fecerunt, siue ex hac causa, quod, qui eandem sortem contulerunt, ad operas sociales, diuersi generis, præstandas sint obligati, siue ex alia; eam in instrumento societatis solent exprimere hoc fere modo: *soll ihm in Ansehung der grossen Mühe und gefährlichen Reisen, so er bey dieser Mascopey zu übernehmen hat, $\frac{1}{3}$ vom profit, und nur $\frac{1}{2}$ vom Schaden zu wachsen k).* nisi aliter conuenit, debet

k) STRYK *de caut. contract. sect. II. c. 10. §. 4.*

§. XXIV.

Ita tamen conuenire nequeunt, ut unus omne lucrum, alter omne damnum consequatur. Eiusmodi societati, *leoninae l)*, uel, ut HOFFMANNO *m)* uisum est, *theoninae*, nomen dedit Caspius.

l) 29. §. 2. ff. pro Socio.

m) *meletem. academ. ad lib. τ. XVII. §. 4.*

§. XXV.

Sic quoque, qui sortem contulit citra animum

C

num lucrandi, aut hac lege, ut, præter illam suo tempore restituendam, quotannis certam numerorum summam absque calculo, uti loquuntur, & nulla casuum fortuitorum, si qui obtigerint, ratione habita, recipiat, nullam societatem mercatoriam, si uel maxime hoc nomine usus, sed illo casu donationem *n*), hoc uero mutuum prauitate usuraria infectum contraxisse uidetur.

n) §. 2. π . pro Socio.

§. XXVI.

*arque, non
nisi præuia
deductione
expensarum*

Lucrum uero non intelligitur, nisi deductis expensis, quæ in negotiationem factæ sunt *o*). Quibus inter alias annumerantur: *Buchhalter und Diener* salaria, *Haus-Contoir- und Gewölb-Zinss, Frachten, Zölle u. d.*

o) L. 12. & 27. π . pro Socio.

§. XXVII.

*&
damni,
quod ex ne-
gociatione,*

Communio lucri secum fert illius damni, quod societati de qua loquimur circa negotiationem & inde sperandum lucrum obtigit, iustam communionem, etiam in societatis formula
NON

non nominatam. Id quod probe cognouit mercatoriarum rerum peritissimus PAVL. IAC. MARPERGER, qui decisum XI. celebris SAVARY, quod probauit, h. u. retulit p): -- wäre nicht anders zu verstehen, als das dasienige erst Profit genennet werden könnte, was nach abgezogenen Verlust überblicke. Dabero bey den Kaufleuten die Conto von Gewinn und Verlust eine Rubric wär, in deren Debet der Handlungs-Schade, in dem Credit aber der Profit gesetzt würde, was alsdenn, nach Abzug ienes, von diesem noch übrig bliebe, das würde erst Profit genannt. Itaque, si fingere licet, Titio socio, dum proficiscitur ad merces sociales coëmendas, & nummos & alia a latronibus furripi, damnum & numorum & aliarum rerum, quas secum non tulisset socius, nisi ad merces communi nomine comparandas profectus esset, commune haberem q).

p) in dem Vorrath unterschiedlicher, über allerhand, die Kaufmanschaft betreffende Vorfälle, eingehoblen Responsorum p. 202.

q) MEVRERS d. de eo, quod inter socios iustum est, c. 6. §. 19.

§. XXVIII.

non aliunde
uenit,
potest di-
uidi.

Ea uero damna, quæ unus & alter sociorum extra societatem perpetratus est, aut committendo hoc & illud delictum * sibi attraxit r), cum reliquis communicantur minime; haud aliter atque æs alienum, quod unus & alter sociorum extra societatem contraxit, sociale non habetur.

* Illustr. LEYSERVS spec. *approbauerint reliqui.*
187. m. 2. hanc addit exce- r) *Ref. Nor. tit. 18. leg. 2.*
ptionem: *nisi socii delictum §. Ob auct.*

§. XXIX.

Quid
de damno
circa for-
tem contin-
gentem
staruen-
dum?

Quodsi uero damnum circa ipsam sortem, ad dominium collatam, contigerit, uidendum est: num focii de partibus damni ferendi conuenerint nec ne. Illo casu pacto omnino standum est, siue nulla, siue inæqualis pars uni & alteri assignata fuerit. Tantum enim abest, ut damni huius generis communio ad societatis nostræ substantiam pertineat ut potius iure constet, socios posse conuenire, ut quis lucri partem ferat, de damno non teneatur s).

s) §. 2. I. de societ. LAV- rum in societate coniug. illat.
TERBACHII d. de periculo re- c. 2. §. 26.

§. XXX.

§. XXX.

In casu autem posteriori partes damni, sicuti lucri, æquæ debent esse; & , si in societatis instrumento aliæ partes lucri expressæ fuerint, damni nullæ, eadem ratione damni probatæ uidentur t), contrariorum enim eadem ratio debet esse atque proportio. Posterius Statutis Hamburgens. dispositum est u) sequentem in modum: *Wann Mascopey-Brüder sich eines gewissen vereiniget haben, welchergestalt der Gewinn von ihrem eingebrachten Gelde oder Waaren soll getheilet werden; auch hernach über Zuversicht kein Gewinn, besondern Schade befunden wird, so soll dasienige, was von dem Gewinn verabschiedet, auch in dem Verlust gehalten werden; prius uero legitur in Codicillo iurium ciuit. Megapol. cuius uerba art. X. ita sonant: Obvohl allhie Gesellschaften und Mascopeyen nicht vielgebrauchet werden, so müssen doch dieienigen, so allhie Mascopeyen mit einander haben, Gewinnst und Verlust zugleich tragen, genießen und entgelten.*

t) §. 3. I. de societ.

u) p. II. tit. X. §. 6.

§. XXXI.

Negotiationem licitam instruentes

Quandoquidem societatem nonnisi intuitu negotiationis licitæ contrahere, & lucrum inde quæsitum communicare licet (§. XII. 4): ad intelligendum est facile, cur de mercibus, quas ex prouincia exportari, aut in illam inferri prohibent leges*, lucri quarendi causa, in commune conferendis conuenire sit illicitum.

* Sunt autem merces prohibitæ, Contraband-*Wabren*, uarii generis, mox rudis materia domestica, qua ad opificia sua indigent opifices, mox ea omnia, quæ ad bellum instruendum, aut ad hostem subleuandum faciunt, mox alia. Vid. Ill. AYRERI

S. R. I. *Princeps politiam circa commercia & studia ciuium suorum adornans* §. XIV. p. 56. seq. & quæ c. l. laudauit scripta, quibus adscribi queunt HEINECCII d. *de nauibus ob mercium illicitarum uenturam commissis*. STEPHANI d. *de rebus exportari prohibitis*.

§. XXXII.

habentur fratres.

Singulari amicitia sibi inuicem socii debent esse iuncti (§. XII, 5). Hinc (1) societas ius quoddam fraternitatis in se habere z), atque uoluntarium fratrum consortium esse a) dicitur, (2) discordiæ inter socios natæ magis ex officio amoris & adfectionis, quam secundum regulas stricti iuris,

ris, & (3) plerumque secundum formulam arbitrii quorundam mercatorum * decidi debent b).

* *Pareres*, siue iudicia, quæ mercatores ad facti quandam speciem, sibi uel a iudice uel a priuato missam, tulerunt, significant, quid inter mercatores receptum sit, neutiquam uero iura tradunt. MARQVARD *de iure mercat.* lib. III. c. 6. nr. 52. MÜLLER ad STRVIVM exerc. XXV. th. 45. lit. γ. Notatu omnino digna sunt uerba, quibus SAVARY usus est *dans ses pareres* p. 212. *il arrive quelque fois, que les juges envoient devant les marchands les proces pour donner leur avis sur des questions du fait, qui sont en usage dans les commerces, & dont ils ne savent*

pas la pratique, mais jamais ils ne les renvoient sur des questions du droit parce qu'ils savent bien que c'est une matiere que les marchands negotians & banquiers n'entendent pas, c'est ainsy que des bons & sages juges en usent en semblables occasions en separant toujours le droit d'avec le fait. Vid. etiam MATTH. SCHLÜTER *tr. von eigner zu Recht beständigen Gemohnheit.* tit. 17. §. 8.

z) L. 63. pr. π. pro Socio.

a) L. 52. §. 8. eod.

b) MARPERGER *im neuverfnetem Handels-Gericht* c. 3. cc. f. p. 68.

§. XXXIII.

Quæ cum ita sint, atque amicam Christianorum cum Iudæis conuersationem prohibeant canones: sunt quidam, qui Iudæos cum Christianis societatem mercatoriam inire posse negant, ad

R. An Iudæi possunt esse socii?

ad R. I. August. de A. 1551. c) prouocantes. Verum enim uero in citato textu nihil quidquam de societate mercatoria legitur, sed hæc tantum: (1) ut ne obligationis formula, a Christianis Iudæo data, ualeat, nisi eam uel conceperit uel confirmauerit iudex debitoris ordinarius; (2) ut ne Christianus actionem, quæ Iudæo contra Christianum competit, numis redimat, disponuntur, addita clausula: *Doch sollen den Iuden die aufrichtige Handthierungen und Commerciën in den offenen freyen Messen und Iabrmärckten hiermit ohnbenommen seyn.* Hinc intrepidus statuerem, Iudæum christianorum mercatorum socium fieri posse in locis, quibus protectione fruitur, dummodo negotiatio istarum rerum, quarum ei cum Christianis intercedit commercium, instituatur.

c) §. diesem zu begegnen 79.

§. XXXIV.

Societas in
alias
personas

Societatem quamcunque socius meus, me inuito, in alios extendere nequit, sed, quem socium, me in scio, adsumsit, sibi non mihi reddit socium d). Itaque adsumtus cum illo tantum, qui

qui eum adsumsit, lucrum & damnum communi-
cat, & si quid damni nostræ societati attulerit,
ille, qui eum adsumere nullus dubitavit, inde-
mnitatem præstare tenetur e).

d) L. 19. 20. 21. π. pro *gest.* To. III. tit. Socius c. 2.
Socio. STRVV *decif. Sabbath. c. XI.*

e) L. 23. eod. MARTA *di. dec. 5.*

§. XXXV.

Nec societas trahi potest ad alias res operas-
ue, quam de quibus illius formula loquitur. Qua
igitur ratione socius bona, quæ citra sortem pos-
fidet, aut inita societate extra hanc quæsiuit, te-
neatur, aut æs alienum, quod uel ante uel extra
societatem contraxit, possit cum reliquis com-
municare, equidem non uideo.

*resue exten-
di nequit.*

§. XXXVI.

Societas, statim ac celebrata est, effectus
producit suos, facitque, ut socius socio fidem
datam seruare, atque speciatim determinatam
sortem conferre, eamque societati, usque dum
hæc dissoluatur, integram relinquere, nec minus
in socialibus negotiis peragendis eam, quam in
suis

*Socius
fidem da-
tam serua-
re, &*

fuis præstare solet diligentiam, exhibere, itidem, si ipsam negotiationem in se susceperit, diarium, cui societatis nomen inscriptum est, rite conficere *f*), rationesque, ad quas tempore uel a lege *g*) uel conuentione determinato reddendas obligatus est, præuia inuentarii* conscriptione, non in folle, sed ita, ut in datorum acceptorumque ueritatem inquiri, nec non lucri & damni inter socios communis quantitas adinueniri possit, reddere *h*) debeat.

* Hoc quandoque iureiu- nr. 38.
rando corroborare tenetur, *g*) Reform. Nor. tit. 18.
ut uel ex Statut. Hamburgens. leg. 5.
lib. II. tit. 10. §. 2. cognoscere *b*) MARQVARD C. I. II, II,
licet. 31. 32. STRVV decis. Sabb.
f) ESCOBAR de ration. c. X. c. XI. dec. 14.

§. XXXVII.

Quam diligentiam si quis sociorum, sumtus necessarios impendens, præstiterit, horum intuitu, se a reliquis indemnem præstari, petere potest. Contra si negligenter egerit, non solum impensas repetere nequit, sed etiam societati damnum, quod dedit, resarcire tenetur *i*), si uel

uel maxime negligentiam suam cum diligentia; alio tempore societati præfita, compensare uelit *k*), atque lucrum hoc quæsitum multo maius sit damno illo dato.

i) Statut. Hamb. II, 10, 13. *cof.* p. II. tit. 23. §. 8.
Ref. Nor. tit. 18. leg. 2. *Fran-* *k*) L. 26. π. pro Socio

§. XXXVIII.

Socius ex contractu proprio solus obligatur *l*), si uel maxime a reliquis impediatur, quo minus eum adimpleat *m*); sin uero quemdam societatis nomine, uel in illius rem celebrauerit, societas tenetur *n*), præsertim si focii ad unum omnes* eum negotiatorem constituerint *o*), aut de eo, ut unusquisque complementum, quod uocant, dare possit *p*), expresse conuenerint. Quibus in casibus quilibet fociorum in solidum obligatur** *q*), superhabita, instrumento societatis addita, clausula: *quod æs societatis alienum omnes focii pro sua uirili exsoluere debeant*, nec obstante illo principio: quod periculum commune debeat esse, siquidem, qui solidum soluit, actione pro socio utitur), sicque damnum uel debitum commune efficere potest.

focii contractui stare tenentur

* Siue *expresse*, i. e. uerbis literisue declarata, siue *tacite* i. e. ex factis & scientia ac patientia præsumta sociorum uoluntate, hoc factum sit, perinde est. Quodsi uero a quibusdam tantum, numero pluribus aut minoribus sociis, reliquis insciis & inuitis, constitutus fuerit negotiator, contrahendo non omnes socios, sed illos tantum, a quibus negotiationi præpositus est, obligat, arg. 4. §. 2. π. de exercitor. actione. LAVTERBACH d. de sociorum obligatione, quæ oritur ex conventionione cum extraneis inita, c. VI. §. 30.

** Sic ex adsecuratione, quam socius societatis nomine celebravit, omnes in solidum obligari pronunciauit *Rot. Gen.* dec. 29. & mercatorem, qui ab uno uel altero socio aliquid emit, eum, quem uelit ex sociis, redhi-

bitoria in solidum conuenire posse, statuit MARQVARD c. I. II, 11, 13.

l) L. 52. π. eod. *Ref. Nor.* tit. 18. leg. 3. §. ob aber. MARTA *digest.* To. III. tit. Socius c. 8.

m) LYNCKER dec. 1071.

n) *Stat. Hamburg.* II, 10, 8. LEYSER sp. 185. m. 1. seq. MARQVARD c. I. nr. 12. *Ius Lubec.* III, 9. art. 5. ibique MEVIUS.

o) *Ref. Francof.* p. II. tit. 23. §. 9. LAVTERBACHII disq. de sociorum obligatione, quæ oritur ex conventionione cum extraneis inita c. III. §. 18. seq.

p) MARTA *digest.* To. III. Tit. Socius c. 14.

q) MARQVARD. c. I. II, 11, 11. seq. CARPZOV II, 17, 12. 10. BAPT. COSTA tit. de quota & rata qu. 154. nr. 10.

r) *Ref. Nor.* tit. 18. leg. 3. §. Doch sollen. *Francof.* p. II. tit. 23. §. 9. seq.

§. XXXIX.

Cessat societas mercatoria (1) *finita negotiatio.*

Societas dissoluitur ua-

tione s), cuius intuitu, aut (2) præterlapso tempore, ad quod ea fuit inita t), uel (3) si hoc nondum præterlapsum, mutuo diffensu u); et (4) si non ad certum tempus, sed ad beneplacitum celebrata, uel saltem celebrata uidetur legibus, quolibet, tempestiuo tamen tempore*, quilibet ei renunciare potest.

*rio modo,
speciatim*

* Vid. Stat. Hamburg. II, 10, einer Bosheit geschoben.
 10. Der Graffschaft Hobenlobe s) L. 65. §. 10. pro Socio
 gemeinsames Land- Recht p. III. STRVV exerc. XXII. th. 40.
 tit. 9. ubi uerba: nur muß es t) L. 65. §. 6. eod.
 nicht zur Unzeit, und dem an- u) 5. C. h. Ref. Francof. p. II.
 dern zum Schaden, oder aus tit. 23. §. f.

§. XL.

Si quis uero societati renunciet intempestiue u. c. negotio nondum finito, tempore, ad quod ea inita, nondum præterlapso, die, quo alteri damnum imminere, sibi autem lucrum deferri satis cognouit &c. reliquos quidem, neutiquam uero se liberat*, ita scilicet, ut damni particeps, lucri uero expers maneat x), nisi eam renunciationis causam laudare queat, quæ iusta est dissol-

D 3

uen-

uendæ societatis, ut si conditio, sub qua societas inita, nondum adimpleta, nec adimpleri queat, quum socius in eum statum redactus sit, ut ea, quæ promisit, ad finem societatis consequendum, conferre nequeat *y*)** , aut istarum rerum, quarum intuitu negotiatio suscepta est, priuatus sit commercio *z*).

* L. 14. & 65. §. 6. π. pro Socio. Neuiquam enim sub specie precarii, multo minus in societate onerosa, alterum fraudare licet.

** Ut si socius monachus factus esset, & ad operas præstandas obligatus, reipublicæ causa diu abesse cogatur a. L. 16. h. uel furere inceperit &c. aut illius, qui sortem conferre tenetur, bona publicata uel

ecclesiasticis annumerata sint, aut creditoribus in solutum data. Hinc publicata sorte societatem dissolui, L. 65. §. 1, 12. h. dispositum est.

x) L. 17. §. 1. 65. §. 3. seq. π. pro Socio FELIC. *de Societ.* c. 35. nr. 15.

y) L. 14. π. h.

z) 15. 65. §. 5. π. h. HORN *Class. XI. Resp. 81.*

§. XLI.

*morte unius
socii.*

Dissoluitur morte unius uel alterius sociorum *a*), adeo ut neque socii superstites defuncti heredes, neque hi illos, præterquam in societate uectigalium *b*), agnoscere teneantur socios, quoniam contrahentium consensus ultra personam, in

in quam declaratus est, extendi nequit c). Interim tamen heredes a defuncto cæpta explicare * d) & quæ superfites, uel ignorantes socium mortuum esse, uel quod tempestiua societatem dissoluedi occasio nondum nata sit, secundum legem societatis peregerunt, rata habere tenentur e). Quæ probata legere potes in *Statutis Hamburgensibus, Reformatione Norica & Francofurtensi*. In *istis* enim sequentem in modum dispositum est: *Stirbt einer von den Mascopey Brüdern, so ist die Gemeinschaft dadurch aufgehoben, und ist der Erbe in der Mascopey zu bleiben unverbunden. Doch SO VON SEINEM VORFAHREN EIN GEWISSER HANDEL ANGEFANGEN, und Unkosten darauf gewandt, ist der Erbe schuldig, denselben Handel auf Gewinn und Verlust zu vollenbringen; in illa uero hæc lex occurrit: sie sind wider ihren guten Willen, weiter oder länger, dann BIS AUF NECHSTKUNFTIGE RECHNUNG darin zu pleiben, nit verpunden; hæc denique ita disponit: So erklären wir das in solchen Fall weder die überlebende Gesel-*

gesellschaft die Erben wider ihren guten Willen zu sich in die Gesellschaft einzunehmen, noch auch hinwieder die Erben in die Gesellschaft (da ihnen dieselbe nicht annehmlich) LÄNGER ALS ZU DER NECHSTEN RECHNUNG ZU BLEIBEN schuldig seyn sollen, doch das sie DASIENIGE, SO IHR VATER ODER VORFAHR, DEN SIE GERBT, VERSCHRIEBEN UND BEWILLIGET HATTE, VOLLNziehen UND LEISTEN.

* In libris βασιλικων hæc leguntur: Ὁ κληρονόμος τῆ κοι-
νωνῆ τὰ παρ' αὐτῆ ἀρχαίοντα
πληροί.
a) L. 59. π. pro socio.

b) 39. eod. 63. §. 8. 35. 37. eod.

c) 65. §. 9. eod.

d) 40. eod. 65. §. 9.

e) 65. §. 2. 10.

§. XLII.

*Q. an societas in heredes trans-
eat?*

Quid autem, si focii societati hanc legem scripserint, ut ea unius morte uix dissoluatur, nonne tunc in defuncti locum succedunt heredes, fiuntque focii? De iure Romano negandum hoc erit f), licet lex ista iureiurando corroborata fuerit g); moribus uero Germanorum, quibus omnia

omnia omnino pacta, quæ neque naturali æquitati, neque honestati, neque reipublicæ contrariantur, habentur rata, cum BERGERO *b)*, WERNHERO *i)*, aliisque adfirmata, præsertim si mox uenerit dies ad quem ea celebrata, aut heredibus a defuncto socio lex societatis continuandæ sub pœna priuandæ hereditatis *k)* scripta sit, societasque citra damnum sociorum superstitum & defuncti liberorum continuari queat; ut si defunctus, præter fortem, nullas præstiterit operas, aut quas præstitit, ui conuentionis superstites in se recipere uelint socii.

f) 59. pr. eod.

i) p. I. obf. 167.

g) STRVV *decif. Sabbarh* c. XI. dec. 33.

k) STRVV c. I. dec. 34. MARTA

b) *El. disc. for. suppl.* p. II. p. 244. *digest.* To. III. tit. Societas c. 39.

§. XLIII.

Finita societate rationes discutiuntur, &, postquam Saldo notatum est, plerumque subiicitur clausula: *saluo iure a Conto nouo, & cum reseruatione rationum contrariarum*, quæ hoc efficit, ut rationes certum liquidum inter partes constituere non uideantur, sed adhuc uitia mercium atque illiquidorum debitorum solutiones notari, & errores in calculo commissi detegi possint.

Finita societate rationes red- duntur

1) LYNCKER *refol.* 639.

§. XLIV.

Rationibus discussis, ea, quæ post solutionem aris alieni, quod societas contraxit, deductionem impenfarum in societatem factarum*, resarcitionem damnorum, quæ unus & alter sociorum societatis intuitu perpessus est**, supersunt, ad soluendas sortes adhibentur, & quæ tunc sunt reliqua, qua lucrum inter socios *m)*, uel ex æquis, uel ex illis, quas societatis instrumentum determinat, partibus diuiduntur.

deductis de- ducendis,

* Quæ uero socius negotiator in rem propriam impendit, aut luxu lusuæ perdidit, aut sponcione amisit, aut pœnæ loco iudici soluit: ea in ratio-

nes mercatorias referre nequit, MEVIUS ad *Ius Lubec* p. III. tit. 9. a. 3. nr. 37. seq.

** Uti socius negotiator, rerum comparandarum gratia ad peregrina loca

ea profectus, in latrones inciderit, si- que numos perdidit, aut alius, dum restitit insitiori ad fugam erumpenti, ab hoc vulneratus, proptereaque *casos* sol- nere coactus fuerit &c. 61. π . h. Damnorum & impenfarum deductione nondum facta, nullum lucrum intel- ligitur (§. XXVI. seq.). Hinc formu- la illa: Wann einer derer Compagnons sterben würde, sollten die längstleben- de des verstorbenen nachgelassenen Wit- tib und Erben die Summa des profits

biß an den Tag seines Todes zahlen, damni & impenfarum communionem uix excludit, sed tam lucri quam damni communioni eundem terminum ponit. Vide SAVARY parer. XI. ap. MARBERGERVM in Vorrath unter- schiedener, über allerhand, die Kauf- manschaft betreffende Vorfälle, einge- hobten Responsorum und kaufmänni- scher Pareres p. 201.

m) I. Lub. c. I. a. I.

§. XLV.

*Sortes cum
lucro distri-
buuntur.*

Quilibet enim sociorum repetit fortem suam n), ad usum communicatam, nisi ex alia atque societatis cau- sa perierit o). Ad dominium communicata in numis, aut iis deficientibus, in mercibus & nominibus restitui- tur p). Quandoquidem uero illiquida & difficilioris exacti- onis sunt nomina, uel temporis sumtum molestiarum- que habenda ratio in iis adsignandis, ut, præter lucrum cessans, pensentur sumtus & molestia, uel communi ope- ra sumtuque ea sunt exigenda.

* Idem iure, quod in patria mea promulgatum est, dispositum legitimus h. u. Machen erliche Gesellschaft mit einander, dergestalt, daß einer oder mehr Geld legen, der oder die andern thun die Arbeit, wenn sie alsdann scheiden wollen, so nimt derjenige, wel- cher das Geld geleger, den Haupt- stuhl zuvor, und den Gewinn theilen sie zugleich. Ist aber kein Gewinn, so

rheilen diejenigen miteinander, die das Geld zusammen getragen, die andern aber haben die Arbeit umsonst getan lib. III. tit. 9. a. I. SAM. STRYK ad lus Lubec. c. XI. nr. 60.

n) TELLER d. de diuisione lucri & damni inter socios c. 3. §. 8. seq. STRYK exerc. XXII. th. 33.

o) I. 58. §. 1. 52. §. 4. π . h.

p) Ref. Nor. tit. 18. leg. 6.

§. XLVI.

Societas finita continuari, & dissoluta instaurari pot- est tam expresse quam tacite, semper tamen sub iisdem legibus, sub quibus contracta fuit*, continuata & instaurata præsumitur; nunquam continuatio** aut instauratio*** in- diget literis, licet his olim usi fuerint contrahentes. Si enim sen-

focietas solo consensu, etiam tacito celebratur, nec scriptura ad illius substantiam pertinet, qua ratione socii, qui ad facilitatem probationem societatis inita scripturam confecerunt, obligari queunt dici ad scripturam super continuatione aut instauratione societatis conficiendam q).

* Sic pena priori societati apposta, in tacite renouata repetita censetur. HERTIVS *de societate facta contracta* sect. II. §. 9.

** Ut si, finito societatis tempore, socius negotiator sortes retineat, & negotiationem modo, quo antea eam exercuit, continuet, reliquis tacentibus nec contradicentibus.

*** Ut si quis sociorum sortem sibi traditam in eandem negotiationem iterum conferat, aut contra societatis dissolutionem protestetur, reliquis acquiescentibus V. HERTIVS c. d. sect. II. §. 3. 6.

q) MARTA *digest. nou.* To. III. tit. Societas c. XVI. f. 305.

§. XLVII.

Quæ de instituenda actione pro socio, & exceptionibus huic opponendis, de iure unius socii in bonis alterius, & de beneficio competentia disponunt iura aut probant mores, itidem quæ de Societate *en commandite* & *momentanée* notanda sunt, nec non quæ in hac uel illa societate celebranda seruari debeant cautiones &c. ea nos uariis de causis moti ad aliud tempus differre cogimur, paucis iam significantes, quænam capita legibus, societatis contractui adiectis, determinari soleant.

§. XLVIII.

Plerumque uero solent socii (1) de fortis inferenda quantitate & operarum præstandarum qualitate, (2) de termino, a quo incipere & ad quem usque durare debeat societas, & cuinam, eo nondum præterlapsò, ad diuisionem prouocare liceat, (3) de nota societatis & ratione subscribendi literas sociales, *wegen der Signatur und Handschrift*, conuenire; atque hæc: (4) qua pena adficiendus, qui arcana negotiationis prodidit aliis? (5) num omnium coniunctim, an unius tantum sociorum uel extranei cuiusdam debeat esse, negotiationem exercere, peregrinari,

nundinas frequentare, & sociales literas ad extraneos scribere? (6) num sociorum uni uel alteri, infciis reliquis, mutuam pecuniam sumere, aut fidem pro aliis interponere, itidem negotiationem a sociali separatam instituire liceat? statuere; porro (7) eum, qui inuentarium conficiat, rationesque reddat, nominare, additis legibus, quibus determinetur *tempus*, quo inuentarium confici & rationes reddi debeant, *fides*, quæ libris mercatoriis tribuenda, atque *honorarium*, quod librornum mercatoriorum conditori soluendum; nec minus (8) denotare uel socium uel alium, qui lucrum distribuat, addita norma, secundum quam facienda distributio, num scilicet æquas lucri & damni partes, & quasnam, simpliciter an relatiue sic dictas, facere, an lucrum & damnum diuerso modo distribuere, atque unum sociorum lucri, neutiquam uero damni, participem reddere teneatur; (9) constituere, num lucrum, cuique adsignatum, plene soluendum, uel, uti mercatores loquuntur: *Ob der Handels-Gewinn iährlich und jedes mahl völlig zu theilen, oder etwas, um mebrere Frucht damit zu schaffen, in der Handlung bleiben soll*; dein (10) disponere, num, si tertius partes lucri & damni definiat, locus relinquendus reductioni ad arbitrium boni uiri, atque (11) arbitrium, qui dissidia inter socios oriunda componat, nominare, denique (12) tempus & modum, quo sortes & qua supersunt socialia bona separentur, designare, simulque, num & qua ratione sortem in mercibus restituere liceat, definire. Dicta quodammodo illustant formulæ, quas exhibent STRYK r) & ROHR s).

* Pactum separationis raro purum est. Vix tamen conditionem inuoluit modus, quo dissolui debet societas Vnde si conuenerint socii, ut dissolutio societatis fiat cum diuisione nominum, huius impedimentum illius impediementum esse nequit. GASSER

c. VIII. obs. 14.

* Libris, quos per alios condidit, conuenta fides non habetur. ESCOBAR *de rariocin. c. 12. nr. 1.*

r) de C. Contr. sect. II. c. X. §. 20.

s) *Vorrath allerhand auserlesenen Contracten XI. Abtheil. n. 186. p. 696. sq.*

S. D. G.

KK 698

X 231 3770

Retno 17.8.00 ✓

VD 17

DISSERTATIO IN AVGVRALIS IVRIDICA
DE
SOCIETATE MERCATORIA

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO
DOMINO
ERNESTO AVGVSTO
DVCE SAXONIAE, IVLIACI, CLIVIAE, MONTIVM,
ANGARIAE ET GVESTPHALIAE RELIQVA
SVMMO TOTIVS CAESAREI EQVITATVS PRAEFECTO, ITI-
DEM LEGIONIS EQVESTRIS PARITER AC PEDESTRIS
TRIBVNO CAESAREO

SVB PRAESIDIO
IO. RVDOLPHI ENGAVII, D.
COD. ET NOVELL. P. P. O. CVRIAE PROVINC. ASSESSORIS
SCABIN. COLLEG. SENIORIS ET FAC. IVR. h. t. DECANI
PATRONI ET PRAECEPTORIS SVI PIE DEVENERANDI

PRO LICENTIA
SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES CONSEQVENDI
AD D. VIII. IVL. A. O. R. MDCCXLVII.
H. L. Q. C.
ERVditorVM EXAMINI PVBLICO SVBIIICIT
AVCTOR
IOACHIMVS TANCK

LVBEC.

IENAE LITTERIS SCHILLIANIS.